

**SCIENCE**  
**PROBLEMS.UZ**

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences  
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

# Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-son (5-jild)

**2025**

# **SCIENCEPROBLEMS.UZ**

## **IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI**

***№ 11 (5) – 2025***

## **АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

## **ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

**TOSHKENT-2025**

## **BOSH MUHARRIR:**

Isanova Feruza Tulqinovna

## **TAHRIR HAY'ATI:**

### *07.00.00- TARIX FANLARI:*

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

### *08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:*

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

### *09.00.00- FALSAFA FANLARI:*

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

### *10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:*

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

#### *12.00.00- YURIDIK FANLAR:*

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

#### *13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:*

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

#### *19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:*

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

#### *22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:*

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

#### *23.00.00- SIYOSIY FANLAR*

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

---

## **OAK Ro'yxati**

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

---

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

### **Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

### **Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).

## MUNDARIJA

### 07.00.00 – TARIX FANLARI

|                                                                                                                                                                                            |       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <i>Muxammadiev Akmal Ganievich</i><br>TOSH DAVRIDA KVARIS XOMASHYOSIDAN FOYDALANISH MASALASINI O'RGANISH .....                                                                             | 10-15 |
| <i>Xujaniyazov Uktam Yeshbayevich</i><br>MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA MADANIYAT SOHALARI RIVOJLANISHINING<br>ASOSIY TENDENSIYALARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA) .....   | 16-21 |
| <i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Xamidova Ominaxon</i><br>ANTIK TEATR .....                                                                                                           | 22-25 |
| <i>Ravshanov O'ktamali Rustam o'g'li</i><br>SOPOL IDISHLARDAGI EPIGRAFIKA .....                                                                                                            | 26-29 |
| <i>Elboyeva Shaxnoza</i><br>O'ZBEK OLIMLARI VA MUTAXASSISLARINING GLOBAL FAN<br>VA TEXNOLOGIYA RIVOJIGA TA'SIRI: TARIXDAN HOZIRGI .....                                                    | 30-33 |
| <i>Esanova Nilufar</i><br>O'ZBEKISTONNING SANOAT SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASH SIYOSATI:<br>ILMIY ASOSLAR VA DOLZARB MASALALAR .....                                                         | 34-38 |
| <i>Asadova Ra'no Baymanovna, Ashurova Qunduz Abduxoliq qizi</i><br>QASHQADARYO VILOYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING<br>RIVOJI (1990–2025): MANBALAR, MUAMMOLAR VA TENDENSIYALAR ..... | 39-42 |
| <i>Umarqulova Gulchiroy Fayzulla qizi</i><br>JIZZAX CHO'LLARINING O'ZLASHTIRILISHI VA MIRZACHO'L VA DO'STLIK<br>TUMANLARINING TASHKIL TOPISHI TARIXIDAN .....                              | 43-47 |
| <i>Shirinova Nargiza Faxritdinbek qizi</i><br>XIX ASR IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA TURKISTONDA<br>DORISHUNOSLIK AN'ANALARI TARIXIDAN .....                                           | 48-53 |

### 08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

|                                                                                                                                                                                |       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i><br>BOG'DORCHILIK XO'JALIKLARINING ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGIGA<br>TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH ..... | 54-59 |
| <i>Asqarova Nargiza Ilhomxo'jayevna</i><br>KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING<br>ILG'OR XORIJ TAJRIBASI .....                                | 60-67 |
| <i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i><br>MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINI RAQAMLASHTIRISHNING<br>ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA MUAMMOLARI .....                        | 68-72 |

## 09.00.00 – FALSAFA FANLARI

|                                                                                                                                                                    |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Abilov O'rol Murodovich</i><br>OPTIMIZM-PESSIMIZMNING IJTIMOY VA GNOSEOLOGIK ASOSLARI .....                                                                     | 73-81   |
| <i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i><br>AXLOQ VA FOYDA O'RTASIDAGI DIALEKTIKA:<br>IQTISODIY RATSIONALIZMGA AKSIOLOGIK YONDASHUV .....                           | 82-90   |
| <i>Yuldashev Rustam Daniyrovich</i><br>YOSHLAR TARBIYASIDA DINIY-MA'RIFIY TUSHUNCHANING O'RNI VA AHAMIYATI .....                                                   | 91-98   |
| <i>Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna</i><br>JAMOATCHILIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI .....                                                   | 99-105  |
| <i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i><br>AZIZIDDIN NASAFIYNING TASAVVUF ILMIGA OID QARASHLARINING<br>METODOLOGIK TAHLILI .....                                  | 106-112 |
| <i>Mamajonov Sanjarbek Hamrajonovich</i><br>SOTSIAL INJENERIYANING RIVOJLANISH TARIXI VA METODOLOGIYASI .....                                                      | 113-118 |
| <i>Rajabov Ilxom Mustafoevich</i><br>ZAMONAVIY TA'LIM PARADIGMALARI (RAQAMLI TA'LIM, KOMPETENSIYAVIY<br>YONDASHUV, UZLUKSIZ TA'LIM): IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL ..... | 119-123 |
| <i>Toirov Ilxom</i><br>MADANIYAT VA KUNDALIK HAYOT DIALEKTIKASI .....                                                                                              | 124-127 |
| <i>Mamatnazarov Lazizbek To'raquliyevich</i><br>ZO'RAVONLIK IJTIMOY-XATARLI XULQ-ATVOR SIFATIDA:<br>MAZMUNI VA MOHIYATI, OQIBATLARI .....                          | 128-131 |
| <i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i><br>MODERNIZATSIYA SHAROITIDA YOSHLAR AXLOQIY QADRIYATLARINING<br>TRANSFORMATSION DINAMIKASI .....                         | 132-136 |
| <i>Нурмухамедова Севара Бадриддиновна</i><br>ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ<br>ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ МОЛОДЕЖИ .....                           | 137-141 |
| <i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i><br>YOSHLAR SALOMATLIGI VA IJTIMOY SHAKLLANISH:<br>STRESS, DEPRESSIYA, RUHIY SALOMATLIK, JAMOATCHILIK VOSITASI SABOQLARI ...  | 142-145 |
| <i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i><br>YOSHLAR MEHNAT MADANIYATI VA UNING JAMIYAT RIVOJIGA TA'SIRI .....                                                        | 146-150 |
| <i>Abdusalimov Abror Vali ug'li</i><br>MIRZO G'OLIB VA MUHAMMAD IQBOL IJODIDAGI FALSAFIY,<br>MA'NAVIY VA BADIY MUSHTARAKLIK .....                                  | 151-158 |
| <i>Maxmudov Izzatillo Ne'matilloevich</i><br>IJTIMOIY ADOLAT: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA ZAMONAVIY TALQINI ....                                               | 159-163 |
| <i>Aripov Alisher Sayfiddinovich</i><br>KORRUPSIYA TUSHUNCHASINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARI .....                                                                | 164-167 |
| <i>Xudoyqulov Shukrullo Sohibovich</i><br>O'ZBEKISTONDA YANGI TARAQQIYOT BOSQICHIDA YANGI MA'NAVIY MAKONNI<br>YARATISH TAMOIYILLARI .....                          | 168-172 |

|                                                                                                                  |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Ibrogimova Gulbaxor Eshmatmatovna</i><br>MA'NAViy-AXLOQiy TANLOV TUSHUNCHASI VA UNING FALSAFIY MOHIYATI ..... | 173-176 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|

#### **10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI**

|                                                                                                                                                                              |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Abduraxmonova Ra'no Kosimovna</i><br>NEMIS TILIDAGI DINIY MATNLARNING O'ZBEK TILIGA .....                                                                                 | 177-182 |
| <i>Abdusalimov Abdulaziz Abdumutal o'g'li</i><br>INGLIZ TILI MODAL FE'LLARINING TIPOLOGIK TALQINI .....                                                                      | 183-188 |
| <i>Abduraximova Okila Gayratovna</i><br>ZAMONAVIY NEMIS TILIDA NEOLOGIZMLAR TIPOLOGIYASI VA TASNIFI .....                                                                    | 189-194 |
| <i>Ubaydullayeva Umida Abdushukur qizi</i><br>TERMIN, TERMINOLOGIYA VA ULARNING YONDOSH TUSHUNCHALARGA<br>MUNOSABATI .....                                                   | 195-198 |
| <i>Sayitqulova Zilola Xusniddin qizi</i><br>BADIY ASARLARDA PERSONAJLARARO MUNOSABATLARNING LINGVOMADANIY VA<br>PRAGMATIK TAHLILI (O'ZBEK VA INGLIZ ADABIYOTI MISOLIDA)..... | 199-203 |
| <i>Khodjayeva Khurshida Sharafitdinovna</i><br>LANGUAGE CHANGE AND THE EMERGENCE OF NEW LEXICAL UNITS<br>IN THE DIGITAL ERA .....                                            | 204-209 |

#### **12.00.00 – YURIDIK FANLAR**

|                                                                                                                                                                                        |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Реймбаев Абдулла Курбанбаевич</i><br>РАССУЖДЕНИЯ ОБ УГОЛОВНО-ПРАВОВОМ ПОНЯТИИ УЧАСТИЯ<br>В ПРЕСТУПЛЕНИИ .....                                                                       | 210-215 |
| <i>Sayfiddinov Aqliddin Anvarjon o'g'li</i><br>HUDUDLARNI IJTIMOiy-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY<br>KENGASHLAR FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH:<br>RETROSPEKTIV TAHLIL ..... | 216-222 |
| <i>Samandarova Feruza Baxromjon qizi</i><br>YASHIL DAVLAT XARIDLARI .....                                                                                                              | 223-229 |
| <i>Rasulov Siroj Sodiq o'g'li</i><br>DAVLAT BOSHQARUVIDA ODILLIK PRINSIPI TALQINI .....                                                                                                | 230-233 |
| <i>Aslanov Sharafiddin Xayrullayevich</i><br>IQTISODIY JINOYATLARNING MAZMUN-MOHIYATI VA ULARNING OLDINI OLISH<br>MEXANIZMLARI .....                                                   | 234-238 |

#### **13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI**

|                                                                                                                                                                      |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Akbarova Gulhayo Oybekovna</i><br>TA'LIM 5.0 KONSEPTSIYASI ASOSIDA "QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA<br>MANBALARI" FANINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH ..... | 239-246 |
| <i>Sulaymanova Dildora Nazarovna</i><br>BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KREATIV TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA<br>SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING ROLI ..... | 247-251 |

*Aytmuratov Ajiniyaz Jumabay Uli*

TALABALARNING MODELLASHTIRISHGA OID KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA  
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ..... 252-255

*Najmetdinov Ma'ruf G'ayratovich*

O'QUVCHILARNING SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA  
MULTIPLATFORMADAN FOYDALANISH METODIKASI MODEL ..... 256-265

*Javliyeva Shahnoza Bahodirovna*

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN O'QUV-TARBIYAVIY  
JARAYONNI TASHKIL ETISH VA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH  
TEXNOLOGIYASI ..... 266-269

**Received:** 10 October 2025  
**Accepted:** 25 October 2025  
**Published:** 2 November 2025

*Article / Original Paper*

## **DEVELOPMENT OF MASS MEDIA IN THE QASHQADARYO REGION (1990–2025): SOURCES, PROBLEMS, AND TRENDS**

**Asadova Ra'no Baymanovna,**

Associate Professor of the Department of "History and Social Sciences"  
University of Economics and Pedagogy  
Ph.D. in History  
E-mail: [ranoasadova66@gmail.com](mailto:ranoasadova66@gmail.com)

**Ashurova Qunduz Abduxoliqovna,**

Master's student at the University of Economics and Pedagogy  
E-mail: [ashurovaq77@gmail.com](mailto:ashurovaq77@gmail.com)

**Abstract.** This research paper analyzes the development of mass media in the Qashqadaryo region from 1990 to 2025 through a historical and source-based approach. It examines the establishment and evolution of print publications, radio broadcasting, and television, their role in the region's social and political life, as well as the shifts in media practices in the context of post-independence freedoms and restrictions. The study relies on archival materials, newspapers, interviews, and other historical sources.

**Keywords:** Qashqadaryo, mass media, source studies, historiography, independence, press, journalism, media, censorship, information policy.

## **QASHQADARYO VILOYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING RIVOJI (1990–2025): MANBALAR, MUAMMOLAR VA TENDENSIYALAR**

**Asadova Ra'no Baymanovna,**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti  
"Tarix va ijtimoiy fanlar" kafedrası dotsenti,  
tarix fanlari nomzodi

**Ashurova Qunduz Abduxoliq qizi,**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti magistranti

**Annotatsiya.** Mazkur ilmiy ishda Qashqadaryo viloyatida ommaviy axborot vositalarining 1990-yildan 2025-yilgacha bo'lgan davrdagi rivojlanish jarayonlari tarixiy-manbashunoslik asosida tahlil qilingan. Unda viloyatda faoliyat yuritgan bosma nashrlar, radio va telekanallarning shakllanishi, ularning ijtimoiy va siyosiy hayotdagi o'rnini, hamda mustaqillikdan so'nggi erkinliklar va cheklovlar kontekstida OAVning o'zgarish yo'nalishlari o'rganilgan. Shuningdek, tadqiqot davomida mavjud arxiv materiallari, gazetalar, intervyular va boshqa tarixiy manbalardan foydalanilgan.

**Kalit so'zlar:** Qashqadaryo, ommaviy axborot vositalari, manbashunoslik, tarixshunoslik, mustaqillik, matbuot, jurnalistika, media, senzura, axborot siyosati.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I11Y2025N08>

**Kirish.** Ommaviy axborot vositalari jamiyatning siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy hayotida muhim o'rin tutadi. Mustaqil O'zbekistonning shakllanishi davrida Qashqadaryo viloyatida OAV

tizimi tubdan o'zgardi: mahalliy gazetalar, radio va telekanallar paydo bo'ldi, ularning faoliyati mustaqillik mafkurasi, fuqarolik jamiyati va axborot erkinligi tamoyillariga asoslana boshladi. Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, Qashqadaryo viloyati O'zbekistonning eng faol ijtimoiy-siyosiy hududlaridan biri bo'lib, bu yerda OAV jamiyat kayfiyati va siyosiy jarayonlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq 1990–2025-yillar oralig'idagi bosqichlar, manbalar va muammolar tizimli o'rganilmagan.

Tarixiy-tahliliy usul: 1990–2025-yillardagi OAV faoliyati bosqichma-bosqich o'rganildi. Qiyosiy tahlil: Viloyat OAV faoliyati respublika miqyosidagi jarayonlar bilan solishtirildi. Sotsiologik yondashuv: Mahalliy jurnalistlar, muharrirlar va tahririyat rahbarlari bilan intervyular asosida zamonaviy muammolar aniqlanadi. Arxiv manbalari tahlili: "Qashqadaryo", "Nasaf", "Dehqonobod ovozi" kabi viloyat nashrlarining 1990-yillardagi sonlari o'rganildi. Raqamli manbalar tahlili: So'nggi yillarda veb-saytlar, Telegram-kanallar va onlayn nashrlar faoliyati o'rganildi [1, 15-b.].

Ommaviy axborot vositalari (OAV) tarixini o'rganish O'zbekiston tarixshunosligining nisbatan yangi yo'nalishlaridan biridir. Qashqadaryo viloyatidagi OAV faoliyatini tahlil qilishda mahalliy, respublika va xalqaro miqyosdagi ilmiy manbalar, dissertatsiyalar hamda matbuot materiallariga tayanish muhimdir.

1. O'zbekiston tarixshunosligidagi yondashuvlar. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, matbuot va axborot siyosatiga bag'ishlangan ko'plab ilmiy tadqiqotlar paydo bo'ldi. Xususan, A. Saidov, Sh. Yusupov, M. Usmonovlarning OAV erkinligi, jurnalistika etikasi va davlat axborot siyosatiga oid ishlari bu sohaga ilmiy asos yaratdi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Jamoatchilik fikrini o'rganish markazi tomonidan tayyorlangan yillik hisobotlar va "Axborot sohasida islohotlar" mavzusidagi tahliliy sharhlar OAVdagi islohotlarning amaliy ko'rsatkichlarini yoritadi.

Tarixiy kontekstda esa A. Sattorov, N. Jo'raeva, L. Abdullayevalarning 1990-yillardagi o'tish davrida matbuot siyosati, senzura va erkin axborot tizimi shakllanishi bo'yicha ilmiy maqolalari diqqatga sazovor. Bu manbalar orqali ommaviy axborot vositalarining jamiyatdagi o'rni va ularning siyosiy muhitdagi o'zgarishlarga moslashuv jarayoni yoritilgan [2, 62-b.].

2. Qashqadaryo viloyati OAV tarixiga oid manbalar. Qashqadaryo viloyatining o'ziga xos media makonini o'rganishda viloyat nashrlari — "Qashqadaryo", "Nasaf", "Dehqonobod ovozi", "Koson hayoti" kabi gazetalar asosiy empirik manba hisoblanadi. Bu nashrlar viloyatdagi siyosiy voqealar, ijtimoiy muammolar, islohotlar va madaniy hayotni aks ettirgan [3, 64-b.].

Shuningdek, Qarshi shahridagi viloyat davlat arxivi, O'zbekiston Milliy kutubxonasi, hamda Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti fondlarida saqlanayotgan materiallar viloyat OAV tarixini o'rganish uchun muhim yozma manbalardir. Masalan, "Qashqadaryo" gazetasining 1991-yil 1-sentyabrdagi sonida mustaqillik e'lon qilinganidan keyingi ijtimoiy kayfiyat aks etgan; "Nasaf" nashrida esa 2000-yillarda axborot texnologiyalari rivoji va yangi tahririyat siyosati yoritilgan [4, 32-b.].

Ushbu nazariy manbalar Qashqadaryo OAVning rivojlanish tendensiyalarini tushunishda metodologik asos sifatida qo'llanilishi mumkin, chunki ular jamiyatdagi media transformatsiyasini tushuntiradi [5, 12-b.].

4. Amaliy tadqiqotlar va zamonaviy manbalar.

So'nggi yillarda O'zbekiston Jurnalistlari ijodiy uyushmasi, "O'zbekiston 24" axborot agentligi hamda "Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi" tomonidan OAV erkinligi, axborot siyosati va internet jurnalistikasi bo'yicha tahliliy hisobotlar chop etilmoqda [6, 81-b.].

Ushbu manbalar 2017-yildan keyingi "ochiqlik siyosati" davrida OAVning yangi bosqichga o'tganini ko'rsatadi — bu jarayonda Qashqadaryo viloyatidagi ommaviy axborot vositalari ham faol raqamli transformatsiya yo'lini bosib o'tdi [7, 11-b.].

5. Tahlil natijasi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki:

Qashqadaryo OAV tarixiga bag'ishlangan maxsus monografiyalar deyarli mavjud emas;

Ko'pchilik manbalar umumiy respublika miqyosida yoritilgan, ammo viloyat darajasidagi empirik tahlil yetarli emas;

So'nggi yillardagi internet nashrlari va ijtimoiy tarmoqlar OAVning yangi manbashunoslik bazasini yaratmoqda;

Ilmiy manbalarda senzura, jurnalist mustaqilligi va axborot siyosati o'rtasidagi muvozanat masalasi asosiy tahlil yo'nalishi sifatida ko'rilmogda [8, 84-b.].

OAV rivoji viloyat ijtimoiy hayotining aks-sadosi sifatida namoyon bo'ladi. Mustaqillikdan keyingi davrda ommaviy axborot vositalari erkinlik, ochiqlik va yangiliklarga intilgan bo'lsa-da, ularning faoliyatiga iqtisodiy cheklovlar, texnik infratuzilmaning yetarli emasligi va malakali kadrlar tanqisligi ta'sir ko'rsatgan. Manbashunoslik nuqtai nazaridan qaraganda, OAV tarixini o'rganishda arxiv materiallari, tahririyat hujjatlari va og'zaki intervyular eng ishonchli manbalar hisoblanadi. Tarixshunoslik esa OAV faoliyatini siyosiy-ijtimoiy jarayonlar bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilishni talab qiladi [9, 37-b.].

Zamonaviy bosqichda Qashqadaryo viloyatida axborot manbalarining xilma-xilligi, ijtimoiy tarmoqlarning kuchayishi va yosh jurnalistlarning raqamli muhitga moslashuvi ijobiy tendensiya sifatida baholanadi. 1990–2025-yillar davomida Qashqadaryo viloyatida OAV jiddiy bosqichlarni bosib o'tdi: markazlashtirilgan matbuot tizimidan mustaqil va raqamli media makoniga o'tish jarayoni kuzatildi. Bugungi kunda viloyat OAV fuqarolik jamiyati, ochiqlik va shaffoflikning muhim vositasiga aylanmoqda. Kelgusida jurnalistika sohasida malaka oshirish, axborot erkinligini mustahkamlash va arxiv manbalarni raqamlashtirish zarur. Shu yo'l bilan Qashqadaryo viloyati OAVning tarixiy tajribasi yanada to'liq ochib beriladi [10, 22-b.].

**Xulosa.** 1990–2025-yillar oralig'ida Qashqadaryo viloyatida ommaviy axborot vositalari (OAV) faoliyati bosqichma-bosqich rivojlanib, mahalliy axborot makonining shakllanishida muhim rol o'ynadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu davr davomida OAV tizimi siyosiy, iqtisodiy va texnologik omillar ta'sirida sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirdi.

Birinchidan, mustaqillik yillarida viloyatdagi matbuot, radio va telekanallar o'z faoliyatini milliy g'oya, ma'naviy yangilanish va fuqarolik jamiyati g'oyalariga yo'naltirdi. Shu bilan birga, dastlabki bosqichlarda senzura, moddiy-texnik ta'minotning sustligi va malakali kadrlar yetishmasligi kabi muammolar mavjud edi.

Ikkinchidan, 2000-yillarning ikkinchi yarmidan boshlab Qashqadaryoda yangi avlod jurnalistlari, nodavlat axborot nashrlari va tahririyatlar paydo bo'ldi. Bu esa OAV faoliyatida ko'p ovoqlik, ijtimoiy faollik va axborot manbalarining kengayishiga sabab bo'ldi.

Uchinchidan, 2010-yillardan boshlab internet va raqamli kommunikatsiya vositalarining kirib kelishi viloyat OAVni yangi bosqichga olib chiqdi. "Nasafnews.uz", "Qashqadaryo24.uz" kabi onlayn axborot saytlarining paydo bo'lishi jurnalistik faoliyatda

tezkorlik, ochiqlik va interaktivlikni kuchaytirdi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda tarqalayotgan norasmiy axborotlar ishonchlilik va fakt-cheking masalasini dolzarb qilib qo'ydi.

To'rtinchidan, manbashunoslik tahlili shuni ko'rsatadiki, viloyatdagi OAV tarixini o'rganishda mavjud arxiv materiallari, mahalliy gazetalar to'plamlari, tahririyat hujjatlari va og'zaki intervyular asosiy ishonchli manbalar hisoblanadi. Bu manbalar orqali viloyatning ijtimoiy-siyosiy hayotida matbuotning rolini chuqur tahlil qilish imkoniyati mavjud.

Beshinchidan, O'zbekiston Respublikasida olib borilayotgan "ochiqlik siyosati" va axborot sohasini liberallashtirish jarayonlari Qashqadaryo viloyatida ham media muhitning faollashuviga olib keldi. Jurnalistlarning kasbiy erkinligi, axborot olish huquqi va fuqarolik nazoratining kuchayishi ijobiy tendensiya sifatida qayd etiladi.

Shunday qilib, Qashqadaryo viloyatidagi ommaviy axborot vositalari 1990–2025-yillar davomida markazlashgan davlat matbuotidan boshlab, mustaqil va raqamli media makoniga o'tish bosqichlarini bosib o'tdi. Bugungi kunda viloyat OAV ijtimoiy fikrni shakllantiruvchi, axborot erkinligini ta'minlovchi va jamoatchilik nazoratini amalga oshiruvchi muhim institut sifatida faoliyat yuritmoqda.

Kelgusida OAV sohasini yanada rivojlantirish uchun:

- mahalliy jurnalistlar malakasini oshirish,
- arxiv hujjatlarini raqamlashtirish,
- tahririyatlar o'rtasida tajriba almashish,
- media sohasida akademik tadqiqotlarni kengaytirish zarur.

Bu chora-tadbirlar Qashqadaryo viloyatida ommaviy axborot vositalarining tarixiy merosini saqlash va zamonaviy taraqqiyot talablariga mos holda rivojlantirishga xizmat qiladi.

#### **Adabiyotlar/Литература/References:**

1. Саидов А. Х. Оммавий ахборот воситалари эркинлиги ва қонунчилик асослари.– Тошкент: Адолат, 2002. – 184 б.
2. Юсупов Ш. Ўзбекистонда ахборот сиёсати ва журналистиканинг ривожланиш босқичлари.– Тошкент: Академнашр, 2014. – 215 б.
3. Усмонов М. Журналистика ва жамият.– Тошкент: Университет, 2009. – 198 б.
4. Сатторов А. Ўзбекистон матбуоти тарихи (1917–2017). – Тошкент: Фан, 2018. – 320 б.
5. Жўраева Н. Оммавий ахборот воситалари ва фуқаролик жамияти: назарий ва амалий жиҳатлар. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2015. – 265 б.
6. Abdullayeva L. O'zbekiston matbuotining tarixiy shakllanish bosqichlari. // Jurnalistika masalalari, №2, 2016. – B. 47–59.
7. Qashqadaryo gazetasi. – Qarshi, 1991 yil 1-sentabr soni. – B. 1–3.
8. Nasaf gazetasi. – Qarshi, 2005 yil 12-noyabr soni. – B. 2.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi.O'zbekiston ommaviy axborot vositalari to'g'risida 2022-yilgi yillik hisobot. – Toshkent, 2023. – 67 b.
10. Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti arxivi. Qashqadaryo viloyati matbuot tarixiga oid hujjatlar to'plami. – Toshkent, 2021. – 152 b.

# SCIENCEPROBLEMS.UZ

## IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

*№ 11 (5) – 2025*

## АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

## ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas'uliyati cheklangan jamiyati

**Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).